

Stichting Fonds Rechtsbescherming Immigranten

Proefprocessenfonds ter verbetering van rechtspositie

Het Fonds Rechtsbescherming Immigranten is niet bij alle migratierechtjuristen bekend. Daarom hier een hernieuwde introductie¹ van de stichting die proefprocedures met geld en expertise ondersteunt.

De Stichting Fonds rechtsbescherming Immigranten (Stichting FRI) beheert sinds haar oprichting in 1991 een fonds voor het voeren van proefprocedures ter verbetering van de rechtspositie van immigranten. Dit doet het fonds door geld beschikbaar te stellen of door garant te staan voor de kosten van juridische procedures (proefprocedures) voor en ten behoeve van vreemdelingen in reguliere en asielprocedures. De doelstelling van de stichting, versterking van de rechtspositie van immigranten, is ook in 2017 onverminderd relevant. Deze wordt op drie manieren nagestreefd. Allereerst draagt de Stichting bij aan de kosten voor proefprocessen ten behoeve van vreemdelingen in reguliere en asielprocedures en voor immigranten met de Nederlandse nationaliteit.

Ten tweede wordt beoogd de jaarlijkse uitgave te bevorderen van de door Ars-Aequi uitgegeven jurisprudentiebundel *Rechtspraak Vreemdelingenrecht* (RV), die vanaf de jaren zeventig met steun van UAF, VluchtelingenWerk en het Nederlands Centrum Buitenlanders, de rechtsvoorganger van FORUM en Stichting Migratierecht Nederland, werd uitgegeven.²

Te derde steunt de Stichting ook werkzaamheden als kortlopend praktijkgericht onderzoek ten behoeve van een actuele rechtsvraag die voor een groep vreemdelingen, vluchtelingen of Nederlandse immigranten relevant is.

Vier procedures³

De geschiedenis van Stichting Fonds Rechtsbescherming laat zien dat het mogelijk is om goede resultaten te behalen met gerichte procedures, al zijn daarvoor vasthoudendheid en een lange adem vereist.

Hoogte van de leges

In 2003 werd door het Inspraakorgaan Turken (IOT), namens een reeks van immigrantenorganisaties verenigd in de 'Werkgroep tegen de verhoging leges verblijfsvergunningen', een aanvraag ingediend om een garantstelling ten behoeve van een, door een groot aantal rechtspersonen te voeren, civielrechtelijke proefprocedure tegen de Staat. Daarin werd gevorderd de in 2002 en 2003 in werking getreden legesregelingen onverbindend te verklaren. Naast de civiele procedure werden ook twee bestuursrechtelijke legesprocedures aanhangig gemaakt. De Stichting zegde een financiële bijdrage toe. Verschillende immigrantenorganisaties hebben bijgedragen aan de kosten van deze procedure, ook werd een zeer royale schenking van een privépersoon ontvangen. Verder is via de Stichting geld ingezameld onder vreemdelingenrechtjuristen ter financiering van de civiele procedure.

Rechtbank Den Haag honoreerde in 2005 het beroep voor zover dat betrekking had op de standstill-bepalingen (artikel 13 Besluit 1/80 en artikel 41 lid 1 Aanvullend Protocol bij de Associatieovereenkomst EEG Turkije). Deze uitspraak werd, nadat de Staat appèl had ingesteld, in 2008 door Gerechtshof 's-Gravenhage bevestigd.⁴ De Hoge Raad oordeelde echter in 2010 tot niet-ontvankelijkheid van de rechtspersonen omdat deze geen eigen belang zouden hebben bij de vordering.⁵

1 Tisanja Abali schreef in 2012 in dit blad deze introductie: 'Proefprocessenfonds ter verbetering van rechtspositie van immigranten: stichting FRI presenteert zich', *A&MR Asiel&Migrantenrecht* 2012, nr. -5/6.

2 De voornaamste financiële bijdrage aan het startkapitaal van de Stichting bestond uit een deel van de eenmalige subsidie van de Europese Commissie, die primair bedoeld was om tekorten bij de exploitatie van RV te dekken. RV slaagde er echter in de jurisprudentiebundel na 1993 kostendekkend voort te zetten. Daardoor kon de subsidie met instemming van de Commissie deels voor andere doelen gebruikt worden. Vanaf 2016 verschijnt *Rechtspraak Vreemdelingenrecht* (RV) alleen nog in een studenteneditie.

3 Een uitgebreid overzicht van procedures die door het fonds zijn ondersteund geeft Tisanja Abali: 'Proefprocessenfonds ter verbetering van rechtspositie van immigranten: stichting FRI presenteert zich', *A&MR* 2012-5/6. T. Abali, Proefprocessenfonds ter verbetering van rechtspositie van immigranten: stichting FRI presenteert zich, *Asiel&Migrantenrecht* 2012, nr. 5/6.

4 Rechtbank 's-Gravenhage, 16 februari 2005, 206283, *JV* 2005/144, ve05000327; Gerechtshof 's-Gravenhage, 22 mei 2008, 05/849, 05/889, *JV* 2008/320 m.nt. M. Tjebbes; ve08000954.

5 Hoge Raad, 09 juli 2010, 08/03509, *JV* 2010/339, ve10001022.

Toch is dit proefproces zeker niet tevergeefs geweest. De uitspraken van rechtbank en hof hebben doorwerking gehad in de eerdergenoemde twee bestuursrechtelijke zaken en bij de Europese Commissie in Brussel. Dat heeft uiteindelijk geleid tot de arresten *Sahin* (2009) en *Commissie/Nederland* (2010) van het Hof van Justitie van de EU.⁶ Uiteindelijk werd na een klacht van het IOT bij de Europese Commissie twee jaar later een derde arrest van het HvJ EU over Nederlandse leges gewezen in de zaak *Commissie/Nederland* over de leges voor de EU verblijfsvergunning voor langdurig ingezetenen derdelanders.⁷ Dit laatste arrest leidde na een uitspraak van de Afdeling bestuursrecht-spraak in 2012 bovendien tot een aanzienlijke verlaging van de zeer hoge leges voor gezinshereniging.⁸

Sanctieregeling voormalige vluchtelingen Iran

Eind 2011 werd een aanvraag gehonoreerd van drie Nederlanders van Iraanse herkomst die verzochten om een bijdrage voor de cassatieprocedure over de rechtmatigheid van de Sanctieregeling Iran 2007.⁹ Deze regeling verbood in Iran geboren personen onder andere het volgen van (onderdelen van) bepaalde masteropleidingen en de toegang tot kerninstallaties in Nederland. Het officiële doel van de regeling is de verhindering van nucleaire activiteiten door Iran door middel van kennisoverdracht. Uit onderzoek bleek dat een grote groep uit Iran afkomstige Nederlanders direct of indirect negatieve gevolgen van deze regeling ondervond, ook al zijn zij op heel andere terreinen werkzaam.¹⁰

Nadat de Staat eerst bij de rechtbank en Gerechtshof Den Haag het onderspit had gedolven, werd de Staat ook in cassatie in het ongelijk gesteld.¹¹ Volgens de Sanctieregeling werden alleen mensen die de Iraanse nationaliteit hebben uitgesloten. Het verbod trof ook Nederlanders die naast de Nederlandse de Iraanse nationaliteit hebben. De Hoge Raad heeft bepaald dat de Staat met deze regeling ongerechtvaardigd onderscheid maakte naar nationaliteit. Na het arrest van de HR is de omstreden bepaling in de Sanctieregeling aangepast zodat die niet langer alleen op personen van Iraanse herkomst van toepassing was.¹²

Verhuiszaak gezinslocatie Almelo

Voor een zaak die nu nog loopt werd in 2015 een verzoek ingediend, tot ondersteuning van het beroep bij de bestuursrechter en een civiele procedure tegen de gedwongen verhuizing van kinderen en hun ouders die in de gezinslocatie in Almelo verbleven. Het COA wilde de opvanglocatie in Almelo gebruiken voor de huisvesting van asielzoekers. In gezinslocaties wonen gezinnen zonder verblijfsvergunning die niet anderszins (bijvoorbeeld als asielzoekers) recht op opvang hebben. Tientallen gezinnen, die soms al jarenlang in Almelo woonden, moesten plaatsmaken. De gezinslocaties zijn ontstaan als reactie op de uitspraak van Gerechtshof Den Haag

van 11 januari 2011 waarin het hof oordeelde dat het onderdak van een uitgeprocedeerde moeder met minderjarige kinderen niet mocht worden beëindigd; dit arrest werd bevestigd door de Hoge Raad.¹³

Eerder spanden 108 bewoners, onder wie 52 kinderen, een kort geding aan tegen de gedwongen verhuizing. Met name werd geprocedeerd over de belangen van de kinderen om hun school in Almelo te kunnen voortzetten en bij dezelfde medische behandelaars te blijven. Nadat de kortgedingrechter had bepaald dat individuele belangen van de kinderen moeten worden voorgelegd aan de bestuursrechter, hebben 15 Almelse gezinnen een voorlopige voorziening aangevraagd bij de voorzieningenrechter in Zwolle.¹⁴ Deze heeft in navolging van de civiele rechter in Den Haag geoordeeld dat het COA de verhuizing mocht doorzetten.¹⁵

De Stichting FRI honoreerde voor een procedure bij de rechtbank Amsterdam een verzoek tot ondersteuning, vanwege het principiële punt dat een inbreuk wordt gemaakt op het huisrecht van deze gezinnen zonder wettelijke basis. Het recht op respect voor iemands woning is een klassiek vrijheidsrecht (artikel 8 EVRM). Betoogd werd dat voor een gedwongen verhuizing uit een gezinslocatie geen wettelijke grondslag bestaat.¹⁶

De rechtbank heeft op 5 september 2016 de gezinnen in het ongelijk gesteld.¹⁷ Hierbij overweegt de rechtbank dat de gezinnen onrechtmatig in Nederland verblijven en een vertrekplicht hebben. De kinderen en hun ouders hadden volgens de rechter kunnen voorzien dat ze niet in Almelo mochten blijven omdat ze immers kunnen worden uitgezet. De staat heeft daarom veel ruimte om algemene belangen voorrang te geven boven het belang van individuele kinderen. Hoewel de rechter aangeeft dat het regelen van school en medische zorg in een aantal gevallen 'moeizaam' en 'langzaam' is gegaan, acht de rechter de inspanning van de Staat om naar alternatieven te zoeken voldoende. Ook hadden de kinderen niet vooraf hoeven te worden gehoord omdat hun ouders hun belangen voldoende hebben kunnen behartigen en ze achteraf hun mening via brieven kenbaar hebben gemaakt.

Momenteel loopt tegen deze uitspraak nog hoger beroep bij de Raad van State.

Tewerkstellingsvergunning asielzoeker

In 2016 werd een aanvraag voor ondersteuning ingediend namens een Irakese asielzoeker die al jaren in procedure zit en nu een jaarcontract aangeboden heeft gekregen. Asielzoekers die zes maanden in procedure hebben gezeten, mogen volgens de Wav werken. De asielzoeker moet dan wel nog in de aanvraagfase van de procedure zitten of beroep hebben ingesteld tegen de afwijzing van zijn asielaanvraag. Daarnaast moet hij nog recht hebben op opvang bij een COA-instelling. Voor het laten verrichten van werk door een asielzoeker is een tewerkstellingsvergunning nodig. Deze moet door de werkgever bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) worden aangevraagd. Met de tewerkstellingsvergunning mag de asielzoeker maximaal 24 weken werken in een jaar. Hiervoor is gekozen om het opbouwen van ww-rechten te voorkomen. Het

6 Sahin, HvJ EG, 17 september 2009, C-242/06, *JV* 2009/402 m.nt. Groenendijk, ve05001863; *Commissie/Nederland*, HvJ EU, 29 april 2010, C-92/07, *JV* 2010/237 m.nt. Groenendijk, ve10000639.

7 *Commissie/Nederland*, HvJ EU, 26 april 2012, C-508/10, ve12001031.

8 ABRvS 9 oktober 2012, *JV* 2012/470.

9 *Stcrt.* 2007, 248, ve07002440; gewijzigd bij regelingen van 23 juni 2008 (*Stcrt.* 2008, 1240, ve11002757) en 2 juli 2010 (*Stcrt.* 2010, 18140, ve11002760). M.i.v. 19 november 2010 is de Sanctieregeling Iran 2010 in werking getreden en is de Sanctieregeling Iran 2007 ingetrokken (*Stcrt.* 2010, 18140).

10 Zie hierover: s-Gravenhage, 3 februari 2010, 334949 / HA ZA 09-1192 (ve11002319); A.B. Terlouw, *Angst en regelgeving. Onderscheid door de overheid op grond van nationaliteit, afkomst en religie*, (2009) Nijmegen, Wolf Legal Publishers; A.B. Terlouw, 'Sanctieregeling Iran. De moeizame weg naar het recht bij discriminerende regelgeving', *A&MR* 2013-3.

11 HR 14 december 2012, ve12002487, LJN BX8351

12 Regeling van de Minister van BZ van 28 oktober 2013, *Stcrt.* van 1 november 2013, nr. 30733.

13 *JV* 2011/91, ve11000069, RV 2011, nr. 92 m.nt. Slingenberg en Werner; HR 21 september 2011, *JV* 2012/458 m.nt. Slingenberg, ve12001967, *RV* 2012, nr. 88 m.nt. Werner, AB 2013/30 m.nt. de Vries.

14 Vzr Rb Den Haag, 4 september 2015, C/09/494787 / KG ZA 15-1279 *JV* 2015/304 m.nt. C.H. Slingenberg [ECLI:NL:RBDHA:2015:10447], ve15001510.

15 Vzr VK Den Haag zp Zwolle, 9 september 2015, AWB 15/15530, 15/16260, e.v. [ECLI:NL:RBOVE:2015:4176], ve15001604.

16 Zie ook de noot van C.H. Slingenberg bij Vzr VK Zwolle 9 september 2015, AWB 15/15530, 15/16260, e.v., *JV* 2015/304, ve15001604.

17 VK Rb 's-Gravenhage zp Amsterdam, 5 september 2016, AWB 15/18904 e.v., niet gepubliceerd.

is de vraag of deze termijn in overeenstemming is met EU-recht, met name met artikel 15 van de EU Opvangrichtlijn 2013/33.¹⁸ Door de Irakese cliënt is daarom verzocht om een twv voor de duur van een jaar waarbij is aangevoerd dat de Nederlandse regeling in strijd is met Europees recht en dus buiten toepassing dient te worden gelaten. Door UWV is een 'standaard' twv voor 24 weken verleend. Hierbij is nagelaten in te gaan op de Unierechtelijke argumentatie aangevoerd tegen deze maximering. Inmiddels loopt bezwaar tegen dit besluit.

Zaken & donaties

Het proefprocessenfonds kan alleen bestaan bij de gratie van creatieve advocaten en rechtshulpverleners die zaken aan ons voorleggen die belangrijk zijn voor een grotere groep migranten. Wij nodigen u dan ook uit om interessante en principiële zaken aan ons voor te leggen. De stichting ontvangt geen overheidssubsidies en is volledig afhankelijk van donateurs. Omdat het voeren van proefprocedures kostbaar is, zijn financiële bijdragen (ook kleine) zeer welkom. Zie verder het kader.

Aanvragen

Aanvragen om een bijdrage in de proceskosten kunnen worden gemaald door de vreemdeling of zijn rechtshulpverlener, vergezeld van een gespecificeerde begroting en eventuele reeds beschikbare relevante (concept-) processtukken.

De Stichting verleent alleen steun voor nog niet gemaakte kosten waarvoor geen vergoeding mogelijk is op basis van een wettelijke regeling en voor zover van de betrokkene niet verlangd kan worden dat hij deze kosten voor eigen rekening neemt. De steun kan ook worden verleend in de vorm van garantstelling voor een eventuele proceskostenveroordeling. Het bestuur beslist binnen een maand op een ingediende aanvraag.

Het bestuur is ook graag bereid juridisch mee te denken, zo nodig stukken van commentaar te voorzien en mee te denken over de strategie.

Donateur worden

Financiële bijdrage kunnen worden gestort op rekeningnummer NL76 INGB 0006 9115 51, ten name van de Stichting Fonds Rechtsbescherming Immigranten te Amsterdam.

Desgewenst kunnen donateurs vermeld worden op de website www.sfri.nl.

Bestuur

Het bestuur wordt gevormd door Kees Groenendijk (voorzitter), Wiel Fleuren, Lieneke Slingenberg, Arriën Kruyt en Sander Schuitemaker (secretaris en penningmeester).^{*}

Stichting Fonds Rechtsbescherming Immigranten (SFRI)

Postbus 2894

1000 CW Amsterdam

www.sfri.nl

info@sfri.nl

rek. nr.: NL76 INGB 0006 9115 51

- * Uit de ontstaansgeschiedenis valt te verklaren dat statutair is bepaald dat de redactie van RV, de Werkgroep Rechtsbijstand in Vreemdelingzaken en de Stichting Migratierecht Nederland een bestuurslid mogen benoemen.

¹⁸ Zie Elles Besselsen en Soumaya Rahouti op Verblijfblog.nl: 'Mogen asielzoekers werken?'